

PROFIL PRÁCE ŠKOLSKÉHO PSYCHOLÓGA NA ZÁKLADNEJ ŠKOLE V SRBSKEJ REPUBLIKE VRÁTANE JEHO SPOLUPRÁCE SO ŠKOLSKÝM PEDAGÓGOM – VÝSKUMNÉ ZISTENIA

Zuzana HRČAN

Anotácia: Štúdia sa zaoberá profilom práce školského psychológa na základnej škole v Srbskej republike. Charakterizuje podmienky a oblasti profesijnej činnosti školských psychológov, ako aj spoluprácu školských psychológov so školskými pedagógmi. Tiež približuje hodnotenie pozitívnych a negatívnych stránok súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby v Srbskej republike zo strany školských psychológov a načrtáva ich návrhy na jej zlepšenie. Štúdia prezentuje výsledky výskumu autorky.

Kľúčové slová: školský psychológ, profil práce školského psychológa, základná škola, spolupráca školského psychológa so školským pedagógom, pozitívne a negatívne stránky pedagogicko-psychologickej služby.

ÚVOD

Poradenskú pomoc deťom a žiakom, ako aj ich rodičom a učiteľom, v školskom systéme v Srbskej republike poskytuje predovšetkým vnútroškolská pedagogicko-psychologická služba [pedagoško-psihološka služba], ktorá má už vyše šesťdesiatročnú tradíciu. Túto službu tvoria hlavne odborní zamestnanci školský pedagóg a školský psychológ. Celkovo v rámci pedagogicko-psychologickej služby pracuje na materských, základných a stredných školách v Srbskej republike okolo 1500 školských pedagógov a školských psychológov. (Trnavac, 1993; Stojanović, 2003; Jurić, 2004; Sapundžić, 2012). V tejto štúdii pozornosť

---

zameriame na školských psychológov pracujúcich na základných školách v Srbskej republike.

Štúdia prezentuje vybrané výsledky širšie koncipovaného výskumu dizertačnej práce (Hrčan, 2018), ktorý sa zaoberal súčasným systémom školského pedagogicko-psychologického poradenstva v základných školách vo vybraných krajoch v Srbskej republike (Belehrad a okolie), ako aj vo vybraných krajoch v Slovenskej republike (Bratislava a okolie). Predmetom analýzy v tejto časti sú podmienky a oblasti profesijnej činnosti školských psychológov, ako aj spolupráca školských psychológov so školskými pedagógmi na základných školách v Srbskej republike (Belehrad a okolie).

Na účely výskumu bol vytvorený Dotazník pre školských psychológov v Srbskej republike. Respondentmi sa stali $n = 27$ školských psychológov, pracujúcich na základnej škole v Belehrade a okolí (okres Barajevo, okres Čukarica, okres Grocka, okres Lazarevac, okres Mladenovac, okres Novi Beograd, okres Obrenovac, okres Palilula, okres Rakovica, okres Savski venac, okres Sopot, okres Stari grad, okres Surčin, okres Voždovac, okres Vračar, okres Zemun, okres Zvezdara). Prevalu respondentov školských psychológov tvoria respondenti ženského pohlavia $n = 25$ (93 %), vo veku 36 – 45 rokov, $n = 11$ (41 %). Najviac respondentov školských psychológov $n = 18$ (66 %) absolvovalo základné (bakalárske) štúdium psychológie a získalo titul diplomovaný psychológ. 33 % respondentov školských psychológov pracuje na základnej škole viac než 20 rokov ($n = 9$). (Hrčan, 2018, s. 100-101, 298-299)

VÝSKUMNÉ ZISTENIA

1. Podmienky a oblasti profesijnej činnosti školských psychológov

V uvedenej časti sa budeme zaoberať podmienkami a oblasťami profesijnej činnosti školských psychológov. Najskôr nás zaujímali štatistické údaje o počte a zložení odborných zamestnancov, ako aj údaje o rozsahu pracovného úväzku respondentov školských psychológov. Následne sme zisťovali ako respondenti, školskí psychológovia, hodnotia administratívnu náročnosť práce, a ktoré oblasti profesijnej činnosti považujú za najnáročnejšie. Otvorenými položkami v dotazníku sme sa pýtali respondentov na činnosti a práce, ktoré vykonávajú najradšej a najneradšej. Tiež, pokúsili sme sa zistiť názory na spokojnosť s profesiou, ktorú vykonávajú. Ďalej nás zaujímalo, v čom konkrétne môžu respondenti školskí psychológovia pomôcť učiteľom, žiakom a rodičom. V závere tejto časti sme zisťovali názory respondentov na podmienky práce, zaujímala nás hlavne spokojnosť s podmienkami, ktoré majú v práci a ako si predstavujú ideálne podmienky práce školského psychológa.

Naši respondenti školskí psychológovia pracujú prevažne na plný úväzok (n = 23). Iba štyria respondenti pracujú na polovičný úväzok. Na základných školách, kde pracujú naši respondenti školskí psychológovia, pracujú aj ďalší odborní zamestnanci a nimi sú: knihovníci (n = 21), školskí pedagógovia (n = 17), špeciálni pedagógovia (n = 5), logopédi (n = 5), ako aj ďalší školskí psychológovia (n = 4). (pozri tabuľku č. 1)

Tabuľka 1:

Odborní zamestnanci školy okrem školského psychológa (n)

Odborní zamestnanci, pracujúci na škole okrem respondenta školského psychológa	Absolútna početnosť (n)
Školský pedagóg	17
Školský psychológ	4
Špeciálny pedagóg	5
Logopéd	5
Sociálny pracovník	0
Knihovník	21
Žiadny ďalší odborný zamestnanec	2
Iný odborný zamestnanec	0
Σ	54

Respondenti hodnotili administratívnu náročnosť svojej práce prevažne ako veľmi náročnú (n = 15) a náročnú (n = 8). Štyria respondenti označili administratívnu náročnosť svojej práce za čiastočne náročnú. Za najnáročnejšie oblasti svojej profesijnej činnosti, respondenti školskí psychológovia považujú poradensko-psychologickú prácu s rodičmi (n = 25)¹, poradensko-psychologickú prácu so žiakmi (n = 23), ako aj poradensko-psychologickú prácu s učiteľmi (n = 21). Za čiastočne náročné oblasti označili hlavne prípravu na prácu a odborné zdokonaľovanie (n = 15), ako aj prácu v odborných orgánoch, spoluprácu s poradenskými subjektami a inštitúciami (n = 12). (pozri tabuľku č. 2)

¹ Zlučovanie položiek: náročné a úplne náročné

Tabuľka 2:**Hodnotenie náročnosti oblastí profesijnej činnosti školského psychológa (n)**

Hodnotenie náročnosti oblastí profesijnej činnosti školského psychológa	úplne nenáročné 1	nenáročné 2	čiastočne náročné 3	náročné 4	úplne náročné 5	Spolu (n)
Plánovanie, programovanie, sledovanie a hodnotenie výchovno-vzdelávacej práce	0	1	7	15	4	27
Poradensko-psychologická práca s učiteľmi	0	1	5	12	9	27
Poradensko-psychologická práca so žiakmi	0	0	4	14	9	27
Poradensko-psychologická práca s rodičmi	0	0	2	10	15	27
Primárna prevencia nežiadúcich foriem správania	0	4	3	11	9	27
Vedenie dokumentácie, štatistiky, prieskumy	1	1	7	12	6	27
Práca v odborných orgánoch, spolupráca s poradenskými subjektami a inštitúciami	1	3	12	7	4	27
Príprava na prácu a odborné zdokonaľovanie	2	4	15	3	3	27
Σ	4	14	55	84	59	

Naši respondenti školskí psychológovia mali v otvorenej poločke uviesť činnosti, ktoré vykonávajú najradšej a najneradšej. Respondenti najradšej vykonávajú poradensko-psychologickú prácu so žiakmi (n = 18), rodičmi a učiteľmi (n = 3). Na druhej strane, respondenti školskí psychológovia najneradšej vykonávajú vedenie dokumentácie a administratívne práce (n = 11), ako aj plánovanie a programovanie, sledovanie a hodnotenie výchovno-vzdelávacej práce (n = 4).

Respondenti školskí psychológovia sú prevažne spokojní (n = 14) a čiastočne spokojní (n = 8) s profesiou, ktorú si vybrali. Úplnú spokojnosť s profesiou vyjadrilo päť respondentov.

Na ilustráciu, uvádzame vybrané odpovede respondentov:

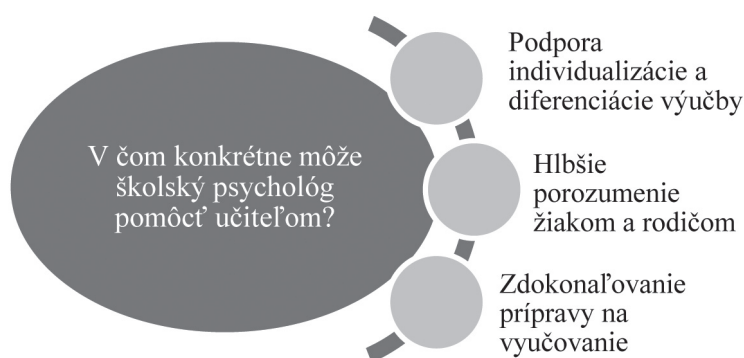
- (R): „*Toto je práca, pre ktorú som sa vzdelávala, a práca s deťmi poskytuje veľa možností, predovšetkým v oblasti prevencie a edukácie, čo ma veľmi teší. Taktiež, od každej generácie sa aj my vždy naučíme niečo nové, takže práca je veľmi dynamická.*“
- (R): „*Pracujem v multietnickej škole s veľkým počtom žiakov s vývinovými ťažkosťami, čo pred mňa predkladá profesionálne výzvy, a výsledky mojej práce mi prinášajú vnútornú spokojnosť.*“

(R): „V posledných rokoch bola moja práca zložená prevažne z administratívnej práce.“

(R): „Veľa povinností a zodpovedností za nízke finančné ohodnotenie.“

V otvorených položkách sme zisťovali, v čom konkrétne môže školský psychológ pomôcť učiteľom, žiakom a rodičom. V nasledovnej časti uvádzame vybrané odpovede.

Na základe výpovedí respondentov školských psychológov, vybrali sme tri najčastejšie kategórie činností konkrétnej pomoci učiteľom.

Obrázok 1:

V čom konkrétne môže školský psychológ pomôcť učiteľom? (n)

Prvou kategóriou je „**podpora individualizácie a diferenciacie výučby**“.

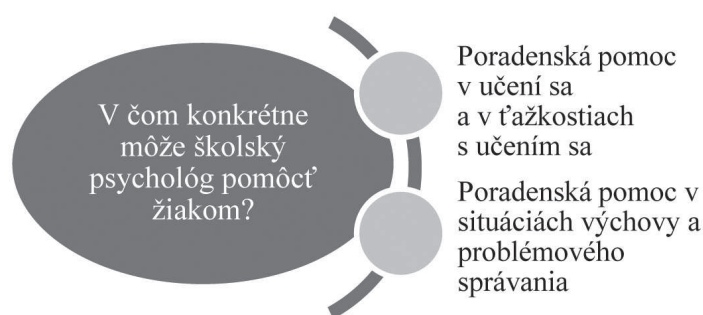
(R): „Dôležitým segmentom je podpora individualizácie a diferenciacie výučby u žiakov s vývinovými ťažkosťami alebo u výrazne nadpriemerných žiakov.“ Ďalej, respondenti školskí psychológovia sú učiteľom nápomocní (R): „V zlepšení vyučovacieho procesu rôznymi metódami, ako aj zapojením žiakov do tohto procesu.“ (R): „Pri príprave tvorivých hodín, pri regulácii klímy v oddelení.“ (R): „Pri výbere výchovných sankcií a odmien, ktoré majú vplyv na konkrétne dieťa.“ (R): „V navrhovaní a organizovaní rôznych vyučovacích a mimoškolských aktivít.“

Ďalšou kategóriou je pomoc učiteľom „**v hlbšom porozumení žiakom a rodičom**“. (R): „Školský psychológ môže pomôcť učiteľom lepšie pochopiť svojich žiakov, obzvlášť ak majú nejakú poruchu alebo vývinovú krízu. Však, niektorí učitelia majú veľa predsudkov a je pre nich ťažké pochopiť situáciu konkrétneho žiaka. Často vnímajú správanie žiakov ako osobné urážky a nie sú schopní poskytnúť žiakom to, čo potrebujú. Veľmi často ich môžu len vypočuť a týmto spôsobom aspoň čiastočne riešiť problémy, s ktorými žiaci zápasia.“ (R): „V chápaní

fungovania detí, vo vzťahu k ich veku a požiadavkám, zlepšovaní komunikačných zručností, hľadani adekvátneho prístupu k žiakom a rodičom, prijímaní vhodných krokov pri posilňovaní výchovnej práce.“ Tiež sú učiteľom nápomocní (R): „pri práci s rodičmi“.

Poslednou kategóriou je „**zdokonaľovanie prípravy na vyučovanie**“ učiteľov. A to najmä pomocou pri (R): „Implementácii všetkých novínok v práci, interpretácii zákonov, pravidiel, plánov a programov.“ Ako aj (R): „Pomocou pri plánovaní odborného zdokonaľovania, pri znižovaní osobných problémov a stresu, aby sa tie emócie neprenášali do učebne.“

Ďalej sa budeme venovať pomoci školského psychológa žiakom. Na základe výpovedí našich respondentov, vybrali sme dve najčastejšie kategórie činností.

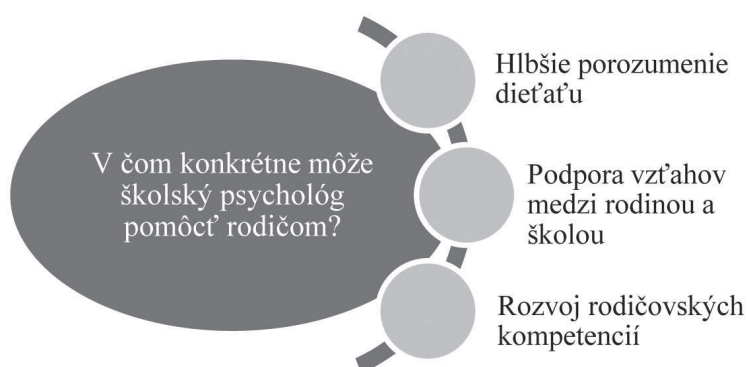
Obrázok 2:
V čom konkrétne môže školský psychológ pomôcť žiakom? (n)

Prvou kategóriou je „**poradenská pomoc v učení sa a v ťažkostiach s učením sa**“. Školský psychológ môže pomôcť žiakom, najmä (R): „v predchádzaní rôznych prekážok v učení sa“, (R): „pri vyhľadávaní adekvátnych štýlov učenia sa a vo vytváraní pracovných návykov“.

Druhou kategóriou je „**poradenská pomoc v situáciách výchovy a problémového správania**“. Uvedená kategória zahŕňa (R): „riešenie vývinových a akcidentálnych kríz“, (R): „podporu rozvoja životných zručností“, (R): „adaptáciu na školské prostredie“, (R): „posilňovanie sebavedomia“, (R): „predchádzanie rôznych situácií“, (R): „strachy a úzkosti“, (R): „rozvoj osobnej autentickej identity“. (R): „Školský psychológ môže byť dobrým príkladom pre žiakov. Ak žiakom ukážete, že im rozumiete, že im chcete pomôcť, a že máte určité vedomosti o tom, čo ich znepokojuje, v niektorých situáciách sa vám skôr zdôveria ako rodičom, pretože vedia, že ich nebudete odsudzovať, ale že ich budete brať vážne a akceptujete ich osobnosť.“ Ďalej, školský psychológ je nápomocný (R): „pri riešení konkrétnych konfliktných situácií,“ (R): „v otázkach narkománie,

alkoholizmu, internetovej závislosti“. Radí (R): „čo urobiť v prípade bitky“. Okrem toho poskytuje podporu žiakom vo vzťahoch (R): „školský psychológ môže byť dodatočnou podporou žiakom pri riešení širokej škály problémov, týkajúcich sa vzťahov s rovesníkmi, rodičmi“. (R): „Môže poradiť a diskutovať o rôznych problémoch, ktoré ich znepokojujú, a to buď v triede, vo vzťahu k iným deťom alebo rodinným ťažkostiam.“ Môže im pomôcť (R): „stať sa tolerantnejšími, akceptovať rozmanitosť a rešpektovať ostatných okolo seba“.

V oblasti konkrétnej pomoci školského psychológa rodičom sme vybrali tri najčastejšie kategórie, na základe výpovedí respondentov.

Obrázok 3:
V čom konkrétne môže školský psychológ pomôcť rodičom? (n)

Prvou kategóriou je „**hlbšie porozumenie dieťaťu**“, (R): „školský psychológ môže pomôcť rodičom, aby podporovali svoje deti pri prekonávaní mnohých ťažkostí počas ich dospievania a školskej dochádzky (učenie sa, adaptácia na skupinu rovesníkov, vzťahy s učiteľmi)“, tiež je nápomocný (R): „v stanovení určitých pravidiel doma aj v škole (pracovné návyky)“. Poskytuje rodičom (R): „poradenstvo v otázkach prístupu k dieťaťu a mladistvému, v prípade potreby nasmeruje na iné inštitúcie z dôvodu riešenia problému v učení sa a správaní sa, v prípade terapie, logopedickej služby a podobne“.

Kategória „**podpora vzťahov medzi rodinou a školou**“ zahŕňa poskytované rady (R): „v prvom rade vo vzťahu k škole,“ (R): „v zlepšení vzťahu s dieťaťom, pomoci dieťaťu pri plnení školských povinností, a riešení problémov primeraným spôsobom“, (R): „vo vytvorení lepšej komunikácie s deťmi a učiteľmi, ako čo najlepšie pochopiť deti a všetko, čo sa týka ich fungovania v škole“. (R): „Mnohí rodičia sú často neistí, utrápení a subjektívni, a aj nezodpovední. Rady a podpora pre nich veľa znamená, ako aj spoznanie, že v škole majú spolupracovníka, a nie protivníka.“

Poslednou kategóriou je „**rozvoj rodičovských kompetencií**“. Školský psychológ je nápomocný v tom, (R): „*Aby sa rodičia adekvátnejšie správali k deťom, aby používali efektívnejšie stratégie a vhodnú komunikáciu, aby lepšie pochopili a vnímali problém, aby vnímali spôsob, akým môžu sami povzbudiť dieťa na určité správanie, bez toho aby si to dieťa uvedomovalo. Dôležité otázky sa týkajú aj odmeňovania, resp. trestania správania dieťaťa, vzdelávacieho štýlu, ktorý je najefektívnejší a podobne.*“ (R): „*Rodičom môže poukázať na niektoré nepriaznivé výchovné techniky, ktoré uplatňujú, ako aj na niektoré nežiaduce správanie rodičov, ktoré ovplyvňuje správanie a školskú úspešnosť dieťaťa.*“ (R): „*Ako správne postupovať v rozličných rozvojových fázach dieťaťa.*“ V neposlednom rade, je dôležité (R): „*aby rodičia posilnili svoje rodičovské kompetencie, a akceptovali svoje dieťa také, aké je.*“

Tabuľka 3:

Podmienky práce školského psychológa (n)

Podmienky práce školského psychológa	úplne nespokojný 1	nespokojný 2	častočne spokojný 3	spokojný 4	úplne spokojný 5	Spolu (n)
Pracovný priestor, pracovňa	0	2	5	13	7	27
Pracovný stôl	0	2	3	12	10	27
Materiálno – technické podmienky práce (počítač, tlačiareň, internet, telefón)	0	0	2	17	8	27
Vybavenosť materiálom, potrebným pre prácu	0	0	5	15	7	27
Knižnica vybavená pedagogicko-psychologickou literatúrou	0	4	13	6	4	27
Vzťahy s pedagogickými a odbornými zamestnancami	0	0	4	17	6	27
Vzťahy so žiakmi	0	0	0	12	15	27
Vzťahy s rodičmi	0	1	11	7	8	27
Vzťahy s vedením školy	0	0	4	14	9	27
Postavenie školského psychológa v škole	0	1	9	13	4	27
Σ	0	10	56	126	78	

Ďalej, respondenti školskí psychológovia hodnotili spokojnosť s podmienkami, ktoré majú v práci. Respondenti sú spokojní a úplne spokojní so vzťahmi so žiakmi (n = 27)², materiálno – technickými podmienkami práce, ako sú počítač, tlačiareň, internet, telefón (n = 25), so vzťahmi s pedagogickými a odbornými zamestnancami (n = 23) a vedením školy (n = 23). Čiastočnú spokojnosť respondenti prejavili s vybavenosťou knižnice pedagogicko-psychologickou literatúrou (n = 13), so vzťahmi s rodičmi (n = 11), a postavením školského psychológa v škole (n = 9). (pozri tabuľku č. 3)

Na ilustráciu uvádzame ako si respondenti predstavujú ideálne podmienky práce školského psychológa. Respondenti by si priali najmä pracovňu, ktorá zabezpečuje diskretnosť, a je dobre vybavená. Uvádzame vybrané odpovede.

- (R): „Prispôsobený, dobre vybavený pracovný priestor, dostupnosť odbornej literatúry, možnosť odborného zdokonaľovania podľa vlastných potrieb, podstatne menej papierovania, viac času na realizáciu aktivít s deťmi.“
- (R): „Aby mal vlastnú klimatizovanú kanceláriu, stôl, uzamykatelné skrinky, počítač, tlačiareň, pravidelné obstarávanie testov a testovacieho materiálu, pravidelná odborná profesionálna edukácia, obstarávanie odbornej literatúry.“
- (R): „Výššiu mzdu, ktorá by umožnila kvalitnejší oddych od stresovej práce, plnú dôveru učiteľov, riaditeľov, a ešte rýchlejšie riešenie problémov, nezávislú voľbu ďalšej edukácie, ktorá je odborná a, ktorá bude automaticky hodnotená za licenciú. Pomoc na ministerstve vo forme psychoterapeuta – konzultanta, ktorého môžeme požiadať o radu a výber krokov v mimoriadne komplikovaných prípadoch.“
- (R): „Pracovňa, ktorá je oddelená od vedenia školy a zborovne, kde je možné zabezpečiť mier, ticho a diskretnosť; robiť to, čo je v popise práce školského psychológa, odborne sa zaoberať svojou prácou, a ne strácať príliš veľa času na administratívne a rôzne iné úlohy, ktoré nie sú v kontakte s prácou psychológa; aby som mala zabezpečené financie na odborné zdokonaľovanie.“
- (R): „Omnoho viac školských psychológov podľa počtu žiakov, menej papierovania, a v dôsledku týchto dvoch aspektov menší tlak.“

2. Spolupráca školského psychológa s partnerským poradenským pracovníkom, resp. so školským pedagógom

V druhej časti sa budeme zaoberať spoluprácou školského psychológa s partnerským poradenským pracovníkom, resp. so školským pedagógom. Prostredníctvom dotazníka sme sa pokúsili zistiť ako respondenti hodnotia svoju spoluprácu so školskými pedagógmi, a aké sú silné a slabé stránky spoluprá-

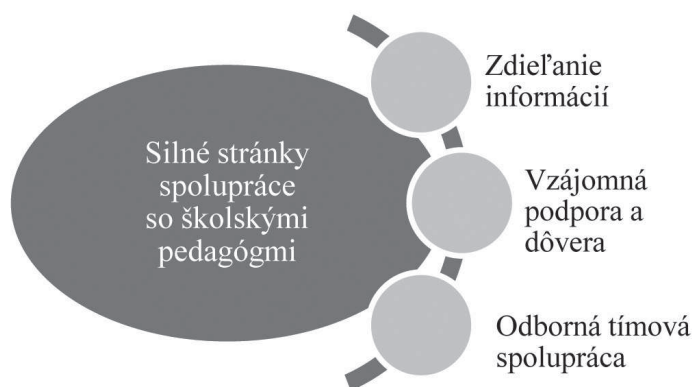
---

² Zlučovanie položiek vyjadrujúcich spokojnosť a úplnú spokojnosť

ce so školskými pedagógmi. Následne nás zaujímali názory respondentov na prekážky pri spolupráci so školskými pedagógmi, ako aj návrhy respondentov na zlepšenie spolupráce. Ďalej nás v dotazníku zaujímali názory respondentov školských psychologov na všeobecnú atmosféru vzťahov medzi nimi a školskými pedagógmi. Okrem toho, zaujímali nás názory respondentov na benefity zo spolupráce so školským pedagógom, a hlavné rozdiely v práci školského psychológa a školského pedagóga. Ďalšia časť uvedeného okruhu dotazníka sa týkala spolupráce v jednotlivých oblastiach, účinnosti spolupráce a hodnotenia dôležitosti práce školského pedagóga. Potom sme oblasť spolupráce s poradenským pracovníkom rozšírili o širšiu spoluprácu, resp. zaujímalo nás s ktorými externými inštitúciami respondenti školskí psychológovia spolupracujú a v čom spočíva tá spolupráca. V závere dotazníka nás zaujímali názory respondentov na pozitívne a negatívne stránky súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby, návrhy respondentov na jej zlepšenie, ako aj do akej miery podľa nich zodpovedá ponuka poradenských služieb súčasným potrebám žiakov, rodičov, a učiteľov.

Respondenti školskí psychológovia hodnotili svoju spoluprácu so školským pedagógom prevažne ako výbornú ($n = 15$) a dobrú ($n = 8$). Štyria respondenti hodnotili uvedenú spoluprácu ako uspokojivú.

V ďalšej časti, respondenti školskí psychológovia uvádzali silné a slabé stránky spolupráce so školskými pedagógmi. V rámci silných stránok spolupráce, vybrali sme tri najčastejšie kategórie, na základe výpovedí našich respondentov.

Obrázok 4:
Silné stránky spolupráce so školskými pedagógmi (n)

Prvou kategóriou je „**zdieľanie informácií**“, kde respondenti školskí psychológovia uvádzali, nasledovné príklady (R): „*Vždy dostanem informácie*

---

o žiakoch, ktoré potrebujem, čo je vzácné.“ (R): „Máme vynikajúcu spoluprácu a komunikáciu, navzájom jedna druhú dopĺňame poznatkami z našich profesií.“ (R): „Vynikajúca spolupráca, zdieľanie všetkých dôležitých informácií a skúseností, spoločná práca na niektorých projektoch.“

Ďalšou kategóriou je „**vzájomná podpora a dôvera**“, ktorá hovorí najmä o vzájomnej dohode, podpore a dopĺňaní sa. (R): „Vždy a vo všetkom sa dohodneme a podporujeme jedna druhú.“ (R): „Hovoríme denne, dohodneme sa a naplánujeme nadchádzajúce aktivity, každá z nás pracuje na vlastnej časti práce.“ (R): „So školským pedagógom z mojej školy spolupracujem pri všetkých možných aktivitách. Výborne sa dopĺňame.“ (R): „Pozitívne: často sa vidíme, zdieľame skúsenosti, vychádzame si v ústrety.“ (R): „Rešpektovanie profesionálnych hraníc a dopĺňanie sa v profesijnej práci.“ (R): „V každom ohľade môžem počítať s jeho podporou.“ (R): „Veľká podpora.“

Poslednou kategóriou je „**odborná tímová spolupráca**“, ktorá sa týkala spoločného riešenia vyskytnutých ťažkostí a vzájomnej pomoci. (R): „Pokiaľ ide o konflikt medzi dvomi žiakmi, žiakom z našej školy a z druhej školy, s možnou bitkou, kontaktovala ma školská pedagogička z uvedenej druhej školy, kde sme informovali oboch riaditeľov a príslušné služby, a v spolupráci sa nám podarilo zabrániť následkom.“ (R): „Školská pedagogička z mojej školy mi pomohla v prispôsobovaní na pracovné miesto radami, ako aj podporou ohľadom osobného profesijného zdokonaľovania.“ (R): „Kolegyňa školská pedagogička mi poskytuje rady a pokyny na vedenie pedagogickej dokumentácie.“ (R): „Mojim príkladom je spoločná, tímová práca, vystupovanie ako jedinečná odborná, pedagogicko-psychologická služba.“ (R): „Máme výbornú spoluprácu so školským pedagógom, väčšinu prác vykonávame na báze dohody.“ (R): „Pozitívna skúsenosť so školským pedagógom: je zapálený, dobre ovláda svoju prácu, dokáže sa prispôbiť a korigovať svoje chyby, rád pracuje v tíme a konštruktívne pristupuje k riešeniu problémov.“

Podobne sme sa respondentov školských psychológov pýtali aj na slabé stránky spolupráce so školskými pedagógmi. Viac ako polovica respondentov školských psychológov (n = 16) nemajú negatívne príklady zo spolupráce so školskými pedagógmi. Z uvedených negatívnych príkladov spolupráce uvádzame nasledovné: (R): „rozličný postoj ohľadom prestupujúceho žiaka“, (R): „pokiaľ ide o školských pedagógov z iných škôl, existovali určité negatívne skúsenosti typu, že mi neposkytli nejaké údaje, alebo že nechceli spolupracovať“, (R): „zbytočná rivalita“, (R): „prenos zodpovedností“.

Väčšina respondentov školských psychológov sa zhodla, že nie sú prekážky v spolupráci medzi nimi a školskými pedagógmi (n = 17). U niektorých respondentov, prekážky spolupráce boli spôsobené podceňovaním zo strany školských pedagógov (n = 3), preťaženosťou školských psychológov (n = 3) a doterajšími zlými skúsenosťami so školskými pedagógmi (n = 3). (pozri tabuľku č. 4)

Tabuľka 4:

Prekážky v spolupráci školských psychologov a školských pedagógov (n)

Prekážky v spolupráci školských psychologov a školských pedagógov	Absolútna početnosť (n)
Podceňovanie zo strany školských pedagógov.	3
Slabé vzájomné poznanie.	1
Prefaženosť školských pedagógov.	0
Prefaženosť školských psychologov.	3
Doterajšie zlé skúsenosti so školskými pedagógmi.	3
Prekážka nie je.	17
Σ	27

Respondenti to zdôvodnili nasledovne:

- (R): „*Je dôležité, aby aj školský pedagóg, aj školský psychológ dobre poznali svoje pracovné povinnosti, zosúladi ich a koordinovali. Tiež, aby podporovali vzťah dôvery a spolupráce, s odstraňovaním chýb, ktoré sa vyskytujú v práci, najmä ak je veľa problémov a málo času.*“
- (R): „*Občas môže prísť k súťaživému vzťahu, kedy kolega vníma kolegu ako konkurenciu.*“

Ďalej sme zisťovali, ako by sa mala podľa respondentov zlepšiť spolupráca so školskými pedagógmi. Aj keď mnohí respondenti školskí psychológovia uvádzajú, že nemajú návrhy na zlepšenie spolupráce, lebo majú dobrú spoluprácu, uvádzame vybrané príklady:

- (R): „*Pravidelné stretnutia aktív odborných zamestnancov.*“
- (R): „*Aby ani jeden, ani druhý, nebol preťažený.*“
- (R): „*Spolupráca a zdieľanie informácií na každodennej úrovni.*“
- (R): „*Vytvorenie otvoreného vzťahu, vzájomné nezhody riešiť v rámci služby a vždy vystupovať s dohodnutým spoločným postojom a riešením.*“
- (R): „*Čo jasnejšie vymedzenie popisu práce.*“
- (R): „*Moje skúsenosti sú pozitívne a som spokojná so spoluprácou so školskou pedagogičkou. Myslím si, že každý, kto má problém, by ho mohol vyriešiť, ak by najprv spoločenský a školský systém ocenil každú profesiu zvlášť, ako je pedagogika a psychológia. To znamená, že by systém poznal ich študijné programy, a to že sú školskí pedagógovia a školskí psychológovia vyškolení na rôzne úlohy a majú svoje vlastné špecifiká v práci. Problém je v tom, že obidve profesie majú dotykové body, ktorými sa profesionálne zaoberajú. Kto*

---

chce, vie čo robí školský pedagóg a čo školský psychológ, ale nanešťastie si nie som istá, či to mnohí vedia v našom školskom systéme.“

Ďalej, naši respondenti školskí psychológovia hodnotili všeobecnú atmosféru vzťahov medzi nimi a školskými pedagógmi. Väčšina respondentov sa zhodla, že školskí pedagógovia sú veľmi ochotní a pripravení spolupracovať so školskými psychológmi (n = 13). Okrem toho, traja respondenti si myslia, že väčšina školských psychológov by boli radšej, keby sa školskí pedagógovia zapájali iba do tých činností, ktoré sa ich bezprostredne týkajú a nemiešali sa im do práce. Tiež, dvaja respondenti uviedli, že si myslia, že sa školskí pedagógovia vyhýbajú spolupráci so školskými psychológmi. (pozri tabuľku č. 5)

Tabuľka 5:

Zhodnotenie všeobecnej atmosféry vzťahov medzi školskými psychológmi a školskými pedagógmi (n)

Zhodnotenie všeobecnej atmosféry vzťahov medzi školskými psychológmi a školskými pedagógmi	Spolu (n)
Myslím si, že školskí pedagógovia sú veľmi ochotní a pripravení spolupracovať so školskými psychológmi.	13
Myslím si, že väčšina školských psychológov by boli radšej, keby sa školskí pedagógovia zapájali iba do tých činností, ktoré sa ich bezprostredne týkajú a nemiešali sa do práce školských psychológov.	3
Myslím si, že väčšina školských pedagógov by boli radšej, keby sa školskí psychológovia zapájali iba do tých činností, ktoré sa ich bezprostredne týkajú a nemiešali sa do práce školských pedagógov.	0
Myslím si, že sa školskí pedagógovia vyhýbajú spolupráci so školskými psychológmi.	2
Iné	9
Σ	27

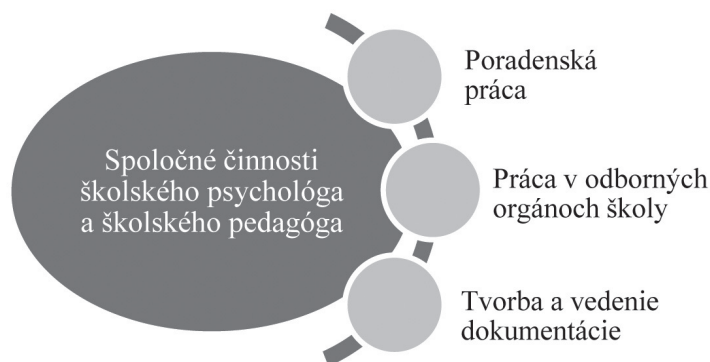
Niektorí respondenti školskí psychológovia zhodnotili všeobecnú atmosféru vzťahov medzi nimi a školskými pedagógmi nasledovne:

- (R): *„Myslím si, že sú všetky predchádzajúce odpovede možné, a že to v mnohom závisí od osobnosti školského psychológa a pedagóga, ktorí by mali spolupracovať.“*
- (R): *„Rovnako a navzájom, školskí pedagógovia a školskí psychológovia chcú byť profesionálne rešpektovaní.“*
- (R): *„Je to otázka osobnosti, nakoľko je osobnosť otvorená, pružná a nakoľko rozumie svojej práci.“*

- (R): „Neviem, že by medzi nami existovala nejaká osobitná atmosféra, okrem spolupráce.“
- (R): „Spolupráca závisí od konkrétneho prípadu. Mala som príležitosť spoznať rôznych školských pedagógov, takých, ktorí sú ochotní spolupracovať, rešpektovať svojich kolegov psychologov, chcú im pomôcť (školská pedagogička z mojej školy mi veľa pomohla pri príležitosti môjho uvádzania do práce), ako aj takých, ktorí nedôverujú psychologom.“

Benefity zo spolupráce so školským pedagógom, okrem tímovej a kvalitnejšej práce, zdieľania skúseností a vzájomnej podpory, sú podľa výpovedí respondentov školských psychologov nasledovné:

- (R): „Vždy je dobré počuť názory viacerých odborníkov. Som si istá, že školskí pedagógovia majú mnoho vedomostí, ktoré školskí psychologovia nedostanú v priebehu štúdia, a naopak.“
- (R): „Kolegyňa školská pedagogička je omnoho viac zbehlá v metodike a didaktike odo mňa, a to pre mňa veľa znamená.“
- (R): „Školskí pedagógovia majú vzdelanie a špecifické vedomosti, ktoré nemajú psychologovia. Kolegyne, školské pedagogičky, absolvovali kvalitné semináre, z ktorých mi môžu zdieľať poznatky. Výmenou informácií a názorov (o žiakovi, rozhovore s rodičmi, atď.) sa predsa len získa lepší a objektívnejší obraz. Pracovné činnosti sa rýchlo vykonajú, ak sa rozdelia.“
- (R): „Doplnenie poznatkov, pozorovanie situácie z viacerých uhlov, dobrá atmosféra pre prácu a priaznivé účinky pre všetkých v škole.“

Obrázok 5:
Spoločné činnosti školského psychológa a školského pedagóga (n)

Ďalej sme zisťovali, ktoré činnosti vykonávajú naši respondenti školskí psychologovia spolu so školským pedagógom. Aj keď sa odpovede tohto typu vy-

---

skytovali často (R): „*takmer všetky činnosti vykonávame spolu a každý prispieva z časti, pre ktorú je lepšie vyškolenejší a kvalifikovanejší pracovať*“, vybrali sme tri kategórie podľa výpovedí respondentov.

Prvou kategóriou je „**poradenská práca**“, v rámci ktorej respondenti školskí psychológovia spolu so školskými pedagógmi vykonávajú (R): „*poradenskú prácu so žiakmi, rodičmi a učiteľmi*“, (R): „*prednášky pre rodičov*“, (R): „*každodenné konzultácie a monitorovanie žiakov s problémami v práci a správaní*“, (R): „*tvorbu stratégie pre problémových žiakov, prácu s triedou, inklúziu, konzultácie pri komplexnejších problémoch*“. (R): „*Konzultujeme sa o všetkých dôležitých veciach v škole, spolu testujeme žiakov na školskú zrelosť a formujeme triedy, máme výbornú spoluprácu.*“

Ďalšou kategóriou je „**práca v odborných orgánoch školy**“. Patrí sem (R): „*spolupráca v odborných a poradenských orgánoch a tímoch školy*“, (R): „*väčšina aktivít súvisiacich s tímom ochrany pred násilím a s tímom na inklúziu*“, (R): „*spoločné zúčastňovanie sa na aktivitách odborných zamestnancov, marketing školy*“.

Do kategórie „**tvorba a vedenie dokumentácie**“ možno zaradiť (R): „*spoločné písanie správ, plánov, programov a ďalšej dokumentácie, dohody o odbornom zdokonaľovaní, písanie projektov*“, (R): „*výskumné práce*“, (R): „*vedenie dokumentácie*“.

Okrem toho, že nás zaujímalo ktoré činnosti vykonávajú respondenti školskí psychológovia spolu so školskými pedagógmi, zistovali sme aj hlavné rozdiely v ich práci, resp. ktoré činnosti by mal vykonávať iba školský psychológ a ktoré iba školský pedagóg? Uvádzame vybrané odpovede na ilustráciu.

(R): „*Školský psychológ: poradenská psychologická práca, psychologické testovanie, psychologické a edukačné tvorivé dielne,... Školský pedagóg: metódika výučby, plánovanie, programovanie, sledovanie a hodnotenie výchovno-vzdelávacej práce.*“

(R): „*Školský psychológ môže použiť testy osobnosti a schopností, ktoré školský pedagóg nemôže, a školskí pedagógovia sa omnoho viac podieľajú na navrhovaní príprav vyučovacej hodiny, didaktických prostriedkov, a podobne.*“

(R): „*Školský psychológ – všetky testovania žiakov, interpretácia výsledkov, profesio-nálna orientácia; školský pedagóg – problémy s učením, príčiny neúspechu.*“

(R): „*Školský pedagóg sa viac zaoberá učebnými plánmi, obsahom a výučbou. Školský psychológ je viac zorientovaný v psychologických intervenciách – emocionálne stavy, vývin, poruchy, testovanie so špeciálnymi psychologickými testami, hodnotenie... školský psychológ a školský pedagóg v škole sa veľmi nelíšia, väčšinu prác vykonávajú rovnako.*“

(R): „Školský pedagóg by mal viac navštevovať vyučovacie hodiny, pracovať na vývoji nových vyučovacích metód a ich aplikácii v triede, organizačných otázkach v spolupráci s riaditeľom. Školský psychológ by sa mal zaoberať najlepším záujmom žiaka: aké preventívne aktivity si vyberať podľa toho, ako sa rozvíja vývin ľudí v súčasnom svete, ako psychologicky a kognitívne posilniť učiteľov, aby primerane usmerňovali výchovno-vzdelávací rozvoj žiakov, ako aj medziludskými vzťahmi: efektívne riešenie interpersonálnych nedorozumení, ktoré spomaľujú kvalitnú realizáciu vyučovania...“

Tabuľka 6:

Častota spolupráce školského psychológa so školským pedagógom (n)

Spolupráca so školským pedagógom	ani raz 1	niekoľkokrát ročne 2	viackrát mesačne 3	viackrát týždenne 4	Spolu (n)
Úspešné učenie žiakov	5	9	9	4	27
Správanie žiakov v škole a disciplinárne postupy	4	7	4	12	27
Obsah a organizácia voľného času žiakov	8	10	5	4	27
Profesijná orientácia žiakov	9	8	7	3	27
Prevenčia výchovných problémov žiakov	5	4	1	17	27
Didakticko-metodická pomoc učiteľom	5	14	5	3	27
Pomoc učiteľom vo vzťahu so žiakmi	5	3	10	9	27
Pomoc učiteľom vo vzťahu s rodičmi	5	6	8	8	27
Kontinuálne vzdelávanie učiteľov	8	11	5	3	27
Pomoc vedeniu školy v otázkach efektívnej práce školy	4	5	8	10	27
Plánovanie rozvoja školy	6	14	4	3	27
Zavádzanie inovácií do školy	6	12	6	3	27
Σ	70	103	72	79	

Ďalej respondenti školskí psychológovia hodnotili častota spolupráce so školským pedagógom v uvedených obsahoch v priebehu školského roka. Viackrát týždenne spolupracovali najmä na prevencii výchovných problémov žiakov (n = 17), riešení správania žiakov v škole a disciplinárnych postupoch (n = 12),

ako aj v oblasti pomoci vedeniu školy v otázkach efektívnej práce školy (n = 10). Viackrát mesačne sa ich spolupráca týkala najmä pomoci učiteľom vo vzťahu so žiakmi (n = 10), úspešného učenia žiakov (n = 9), a pomoci učiteľom vo vzťahu s rodičmi (n = 8). Niekoľkokrát ročne spolupracovali na didakticko-metodickej pomoci učiteľom (n = 14), plánovaní rozvoja školy (n = 14), zavádzaní inovácii do školy (n = 12), a kontinuálnom vzdelávaní učiteľov (n = 11). Svoju spoluprácu so školským pedagógom z hľadiska napĺňania rozvoja osobnosti žiaka respondenti hodnotili prevažne ako účinnú (n = 11) a úplne účinnú (n = 9). Z hľadiska rozvoja školy, ich spolupráca bola hodnotená prevažne ako úplne účinná (n = 10) a účinná (n = 8), a z hľadiska rozvoja profesijných kompetencií učiteľov ako čiastočne účinná (n = 11) a účinná (n = 8). (pozri tabuľky č. 6 a č. 7)

Tabuľka 7:

Hodnotenie účinnosti spolupráce so školským pedagógom (n)

Hodnotenie účinnosti spolupráce so školským pedagógom	úplne neúčinná 1	neúčinná 2	čiastočne účinná 3	účinná 4	úplne účinná 5	Spolu (n)
Rozvoj osobnosti žiaka	1	3	3	11	9	27
Rozvoj profesijných kompetencií učiteľov	1	0	11	8	7	27
Rozvoj školy	1	1	7	8	10	27
Σ	3	4	21	27	26	

Respondenti školskí psychológovia ďalej hodnotili dôležitosť práce svojho poradenského spolupracovníka, školského pedagóga. Väčšina respondentov označila prácu školského pedagóga za úplne dôležitú (n = 16) a dôležitú (n = 8). Jeden respondent ju ohodnotil ako čiastočne dôležitú, a dvaja respondenti ako úplne nedôležitú. Tiež, naši respondenti školskí psychológovia si myslia, že zavedenie školského pedagóga do škôl úplne prispieva (n = 16) a prispieva (n = 7) k zlepšeniu postavenia žiakov v možnosti rozvoja žiakov. Traja respondenti si myslia, že prispieva iba čiastočne. Nesúhlasí s tým iba jeden respondent, podľa neho zavedenie školského pedagóga do škôl neprispieva k zlepšeniu postavenia žiakov v možnosti rozvoja žiakov.

Okrem toho, že sme skúmali spoluprácu poradenských pracovníkov školského psychológa a školského pedagóga, zaujímala nás aj ich spolupráca s externými inštitúciami. Respondenti školskí psychológovia spolupracujú s viacerými externými inštitúciami, najmä s Úradom sociálnej práce (n = 23), Domom zdravia (n = 23), Ministerstvom školstva (n = 22) a Združením psychológov Srbska (n = 22). (pozri tabuľku č. 8)

Tabuľka 8:**Externé inštitúcie, s ktorými spolupracuje školský psychológ (n)**

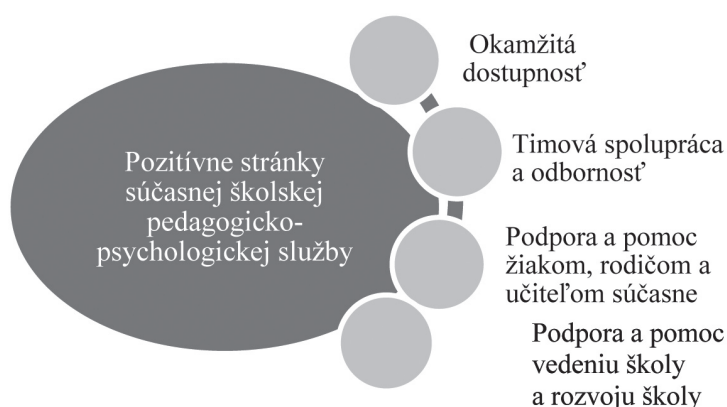
Externé inštitúcie, s ktorými spolupracuje školský psychológ	Absolútna početnosť (n)
Úrad sociálnej práce	23
Dom zdravia	23
Ministerstvo školstva	22
Detské kultúrne centrum	12
Inštitút pre pedagogické výskumy	14
Inštitút pre psychológiu	18
Pedagogické združenie Srbska	9
Združenie psychológov Srbska	22
Národná služba pre zamestnávanie	11
Ústav pre zdokonaľovanie vzdelávania a výchovy	18
Ústav pre hodnotenie kvality vzdelávania a výchovy	19
Centrum pre profesionálny rast zamestnaných vo vzdelávaní	5
Σ	198

Iné inštitúcie, okrem uvedených, s ktorými respondenti školskí psychológovia spolupracujú sú: (R): „*Centrum za talenty žiakov*“, (R): „*Belehradská univerzita*“, (R): „*Filozofická fakulta – oddelenie psychológie*“, (R): „*Výskumná stanica Petnica*“, (R): „*Ministerstvo vnútra*“, (R): „*Polícia*“, (R): „*Inštitút pre mentálne zdravie*“, (R): „*detský klinický psychológ z Domu zdravia*“, (R): „*mi-movládne organizácie*“, (R): „*Pedagogické múzeum*“.

V otvorenej položke sme zisťovali, s ktorou inštitúciou školskí psychológovia spolupracujú najčastejšie, a v čom spočíva tá spolupráca. Naši respondenti uviedli, že najčastejšie spolupracujú s Úradom sociálnej práce [*Centar za socijalni rad*], v otázkach týkajúcich sa (R): „*riešenia rodinných problémov žiakov*“, (R): „*nefunkčných rodín a rozvodov*“, (R): „*písania správ o žiakoch*“, (R): „*nepravidelnej účasti na hodinách a problémoch v správaní žiakov*“, (R): „*zaneďbávania zdravotných a vzdelávacích potrieb detí*“. Ďalšou inštitúciou, s ktorou často spolupracujú je Dom zdravia [*Dom zdravlja*], v otázkach (R): „*organizovania preventívnych aktivít*“, (R): „*prednášok a tvorivých dielní pre žiakov na rôzne témy*“, (R): „*zdravotných prehliadok a očkovaní*“. V neposlednom rade, častá je spolupráca respondentov s Ministerstvom vnútra a políciou [*Ministarstvo unutrašnjih poslova, Policija*] v (R): „*preventívnych prednáškach pre žia-*

kov na tému rovesníckeho násilia, internetovej bezpečnosti, drogovej závislosti, bezpečnosti v doprave, špecifických trestných činov pre školskú mládež“, ako aj v (R): „zoznámení sa s políciou“.

V ďalšej časti, respondenti školskí psychológovia v otvorených položkách hodnotili pozitívne a negatívne stránky súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby. Tiež podávali návrhy na jej zlepšenie. Najprv uvedieme pozitívne stránky súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby podľa výpovedí respondentov školských psychológov. Vybrali sme štyri kategórie.

Obrázok 6:

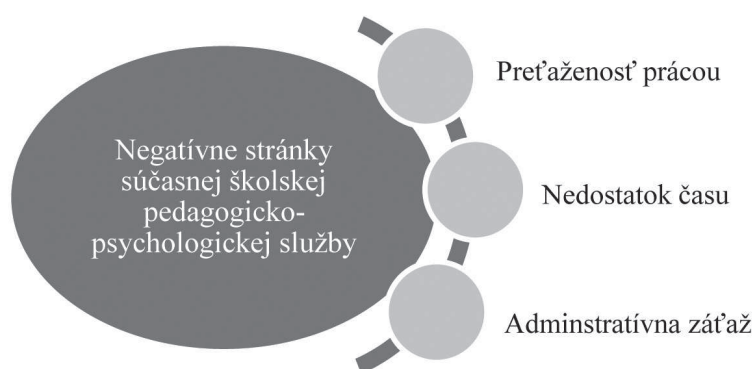
Pozitívne stránky súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby (n)

Prvou kategóriou je „**okamžitá dostupnosť**“, ktorá umožňuje okamžité reagovanie odborných zamestnancov v prípade potreby. (R): „*Sme relatívne malá škola, takže dobre poznáme všetkých žiakov a môžeme ich podporiť a okamžite reagovať, ako si všimneme nejaký problém.*“ Ďalším pozitívom je „**tímová spolupráca a odbornosť**“. (R): „*Výnikajúca spolupráca a komunikácia, obidve sme pripravené spoločne riešiť problémy, obidve sme usilovné a odborné, a preto sú dobré výsledky našej práce.*“ (R): „*Dobrá je aj spolupráca s vedením školy.*“ (R): „*Pre mňa je pozitívnou stránkou entuziazmus odborných zamestnancov.*“ (R): „*Práca sa rozdeľuje, najmä administratívna, čo výrazne uľahčuje. Prostredníctvom zdieľania názorov vznikne objektívnejší obraz a lepšie riešenie každodenných problémov.*“ Jedným z najpodstatnejších pozitív je „**podpora a pomoc žiakom, rodičom a učiteľom súčasne**“. (R): „*Táto služba poskytuje pomoc žiakom, učiteľom a rodičom formou poradenstva...*“ (R): „*Školský pedagóg a školský psychológ sú si navzájom veľkou podporou a pomocou v práci, ktorá sa odráža v kvalite práce školy, a poskytovaniu pomoci v práci žiakov, a v pokroku vo vývine.*“ (R): „*Pozitívnou stránkou je usmerňovanie práce učí-*

tel'ov, profesijné usmerňovanie žiakov, socializácia žiakov, spolupráca v rámci inklúzie, účinná prevencia násilia.“ Nenahraditeľným prínosom pedagogicko-psychologickej služby je „**podpora a pomoc vedeniu školy a rozvoju školy**“.

(R): „Pedagogicko-psychologická služba je zahrnutá do všetkých sfér fungovania školy.“ (R): „Podporuje riaditeľa vo vedení a riadení školy.“ (R): „Táto služba je podporou a nosičom všetkých prác a noviniek v škole.“ (R): „Prispieva k zlepšeniu práce školy a fungovania všetkých zamestnancov, ale aj žiakov a rodičov.“ (R): „Pedagogicko-psychologická služba je výborne navrhnutá a nevyhnutná v každej škole.“

Ďalej uvedieme negatívne stránky súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby, podľa výpovedí respondentov školských psychológov. Niektorí respondenti uviedli, že zatiaľ nepostrehli výrazné negatívne stránky. Z ostatných uvedených odpovedí sme vybrali tri najčastejšie kategórie.

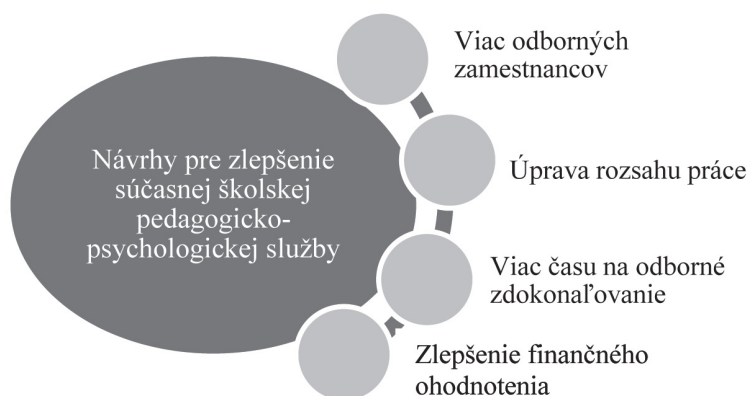
Obrázok 7:
Negatívne stránky súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby (n)

Najvýraznejšie negatívne stránky sa prejavili v „**preťažnosti prácou**“.

(R): „Preťaženosť mnohými aspektami práce, ktorú nemôže jeden človek kvalitne pokryť vzhľadom k predpísanému počtu žiakov po angažovanom odbornom zamestnancovi (ak chce pracovať ako treba).“ (R): „Pedagogicko-psychologický tím je malý vzhľadom na zväčšenú a komplexnejšiu problematiku, ktorou sa zaoberá. Študenti a rodičia dostali priveľa práv, čo ešte skomplikovalo prácu pedagogicko-psychologickej služby a celkovú prácu v škole.“ (R): „Je veľa práce, a málo odborných zamestnancov v školách.“ (R): „Fyzické podmienky práce sú veľmi nízke, aj keď je škola dobre vybavená, nejako sme agentúra pre všetko. Preťaženi sme rôznymi pracovnými úlohami, ktoré nie sú úzko-odborné.“ (R): „Nedostatok autonómie.“ Medzi ďalšie negatíva patria „**nedostatok času**“, (R): „nie je

dostatok času na profesionálny rozvoj, ktorý by sa uskutočňoval na týždennej úrovni, takže sa na to zvyčajne využíva voľný čas doma“, ako aj príliš rozsiahla „**administratívna záťaž**“, (R): „mnoho administrácie“.

Na základe výpovedí respondentov školských psychológov, vybrali sme štyri najčastejšie kategórie navrhovaných zmien pre zlepšenie súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby.

Obrázok 8:

Návrhy pre zlepšenie súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby (n)

Jednou z navrhovaných zmien od respondentov školských psychológov, okrem toho aby každá škola mala povinne oba profily odborných zamestnancov, resp. aj školského pedagóga aj školského psychológa, je „**viac odborných zamestnancov**“. Čo predstavuje (R): „zapojenie ďalších odborných zamestnancov do práce školy“, (R): „najmä takých ako sú sociálny pracovník a špeciálny pedagóg“. Respondenti tiež navrhujú „**úpravu rozsahu práce**“, v zmysle (R): „znižit' objem práce“, (R): „racionalizovať administratívne práce“, (R): „jasne rozdeliť pracovné úlohy“. (R): „Navrhujem úpravu rozsahu programu práce školských pedagógov a psychológov, alebo zvýšenie počtu zamestnaných školských pedagógov a psychológov, s cieľom kvalitnejšej práce pedagogicko-psychologickej služby, najmä pri práci v zmenách. Je veľký dopyt pre poradenskú prácu so žiakmi, rodičmi a učiteľmi.“ Ďalšiu kategóriu tvorí „**viac času na odborné zdokonaľovanie**“. (R): „Aby v skutočnosti existovalo viac času na odborné zdokonaľovanie, návštevy kongresov, odborných stretnutí atď. Deti, triedy, sociálne okolnosti sa rýchlo menia a nevyhnutné je neustále získavať nové vedomosti.“ (R): „Povinné školenia, ktoré by financoval štát, a lepšia ponuka odborného zdokonaľovania.“ V neposlednom rade, respondenti navrhujú „**zlepšenie finančného ohodnotenia**“. (R): „Zvýšenie plátov.“

V závere Dotazníka pre školských psychológov v Srbskej republike nás zaujímalo či podľa respondentov zodpovedá ponuka poradenských služieb súčasným potrebám žiakov a rodičov, ako aj súčasným potrebám učiteľov.

Podľa respondentov školských psychológov je ponuka poradenských služieb v súčasnosti, vzhľadom na potreby žiakov a rodičov, dostačujúca iba čiastočne (n = 15). Štyria respondenti si myslia, že súčasná ponuka stačí, a ďalší traja respondenti že súčasná ponuka úplne stačí. Podľa piatich respondentov ponuka poradenských služieb súčasným potrebám žiakov a rodičov nestačí.

Svoju odpoveď respondenti školskí psychológovia zdôvodnili nasledovne. Uvádzame vybrané príklady:

- (R): *„Je väčší dopyt za poradenstvom pre žiakov a rodičov, ako je ponuka poradenských služieb.“*
- (R): *„Preťaženi sme zbytočnou administráciou, ktorá nám odoberá čas. Je potrebné uvoľniť viac času pedagogicko-psychologickej službe na prácu so žiakmi.“*
- (R): *„Všetky školy MUSIA mať školského pedagóga a školského psychológa, ako aj dostupného špeciálneho pedagóga a logopéda v dôsledku nárastu počtu žiakov s ťažkosťami.“*
- (R): *„So zavedením inklúzie do bežných škôl potrebujeme aj pomoc iných odborníkov, predovšetkým logopédov a špeciálnych pedagógov, a pravidelne spolupracujeme aj s poradenským centrom pre duševné zdravie, pretože často problémy žiakov prevyšujú naše kompetencie.“*
- (R): *„Je ťažká doba, mnohé rodiny a deti sú v kríze, poradenské služby sú preplnené klientmi, ktorí z toho hľadiska ťažšie prichádzajú k pomoci.“*

Podľa výpovedí respondentov školských psychológov, celková ponuka poradenských služieb súčasným potrebám učiteľov, podobne ako pri žiakoch a ich rodičoch, tiež stačí iba čiastočne (n = 13). Deväti respondenti uviedli, že táto ponuka stačí, a jeden respondent, že ponuka úplne stačí. Nesúhlasia s tým štyria respondenti, podľa ktorých táto ponuka vzhľadom na súčasné potreby učiteľov nestačí.

Svoju odpoveď respondenti školskí psychológovia zdôvodnili nasledovne. Uvádzame vybrané príklady:

- (R): *„Myslím si, že treba neustále organizovať školenia, lebo jedine tak sa môžu učitelia meniť a prispôsobovať potrebám nových generácií a sociálnym podmienkam, ktoré sa rýchlo menia.“*
- (R): *„Učitelia predmetov nie sú vo svojom štúdiu dostatočne vzdelávaní z oblasti pedagogiky a psychológie, potrebujú veľkú pomoc poradenských služieb, ktorých je vzhľadom na problémy nedostatok.“*
- (R): *„Nevyhnutné je zníženie pracovného zaťaženia učiteľov formou zníženia počtu tried, predovšetkým tých, ktorí majú integrovaného žiaka v triede.“*

Tiež je nevyhnutné odbremeniť pedagogických a odborných zamestnancov od tolkej administratívy.“

(R): *„Závisí aj od osobnosti učiteľa, či je otvorený pomoci a poradenstvu.“*

(R): *„Ponuka je celkom dostatočná, ale učitelia niekedy vstúpia do koalície s rodičmi: nezdieľajú všetky informácie, alebo si nechávajú zdravotné záznamy o mentálnom zdraví detí, čo nie je povolené. Okrem toho, pochybujú v odbornosť a rady.“*

ZÁVER

Jednou z dôležitých vlastností pedagogicko-psychologickej služby v Srbskej republike je tá, že zamestnáva odborných zamestnancov školských pedagógov a školských psychológov prevažne na plný úväzok (vyplýva to aj z výpovedí našich respondentov školských psychológov, n = 23). Pre všetkých aktérov výchovno-vzdelávacieho procesu to predstavuje neustále dostupnú pomoc a podporu zo strany uvedených odborných zamestnancov, ako aj okamžité riešenie vzniknutých ťažkostí a problémov.

Naši respondenti školskí psychológovia sú prevažne spokojní (n = 14) s profesiou, ktorú si vybrali. Najradšej vykonávajú poradensko-psychologickú prácu so žiakmi (n = 18). Na druhej strane, najneradšej vykonávajú administratívne práce a vedenie dokumentácie (n = 11).

V oblasti konkrétnej pomoci učiteľom sa zo strany našich respondentov vyskytuje najmä *„podpora individualizácie a diferenciacie výučby“*, *„pomoc pri hlbšom porozumení žiakov“*, ako aj pri *„zdokonaľovaní príprav na vyučovanie“*. Konkrétne pomoc, ktorú respondenti poskytujú žiakom sa týka najmä *„poradenskej pomoci v učení sa a ťažkostiach s učením sa“*, ako aj *„pomoc v situáciách výchovy a problémového správania“*. Na druhej strane, rodičom tiež môžu pomôcť *„hlbšie porozumieť dieťaťu“*, *„rozvíjať rodičovské kompetencie“* a *„podporiť vzťahy so školou“*.

Respondenti školskí psychológovia hodnotili svoju spoluprácu so svojim spolupracovníkom, školským pedagógom, prevažne ako výbornú (n = 15) a dobrú (n = 8). Väčšina respondentov sa zhodla, že prekážky vo vzájomnej spolupráci medzi nimi a školskými pedagógmi nie sú (n = 17). Za silné stránky spolupráce, respondenti uvádzajú najmä *„vzájomnú podporu a dôveru“*, *„zdieľanie informácií“* a *„odbornú tímovú spoluprácu“*.

Vzájomná spolupráca poradenských pracovníkov prináša mnohé benefity. Respondenti (n) ocenili najmä benefity *„tímovej a kvalitnejšej práce“*, *„vzájomnej podpory“*, *„lepšej atmosféry a práce v škole“*, *„viac vyriešených problémov“*, ako aj *„videnie situácie z viacerých uhlov a vzájomného dopĺňania poznatkov“*. Uvedené benefity poskytujú priaznivé účinky pre všetkých aktérov

---

v škole. Mnohí respondenti (n) uvádzali, že takmer väčšinu aktivít pedagogicko-psychologickej služby vykonávajú v spolupráci s partnerským pracovníkom, školským pedagógom.

Naši respondenti (n) úzko spolupracujú aj s externými inštitúciami. Tými sú vo vysokej miere najmä Úrad sociálnej práce (n = 23), Dom zdravia (n = 23), Ministerstvo školstva (n = 22) a Združenie psychológov Srbska (n = 22).

V závere celkového hodnotenia pedagogicko-psychologického poradenstva v základných školách v Srbskej republike, uvedieme názory respondentov (n) na pozitívne a negatívne stránky súčasnej školskej pedagogicko-psychologickej služby, ako aj návrhy respondentov na zlepšenie uvedenej služby.

Respondenti (n) za pozitívne stránky označovali najmä: „*okamžitú dostupnosť*“, „*tímovú spoluprácu a odbornosť*“, „*podporu a pomoc žiakom, rodičom a učiteľom súčasne*“, ako aj „*podporu a pomoc vedeniu školy a rozvoju školy*“ (táto kategória pomoci je veľmi vzácna). Podľa výpovedí respondentov (n), pedagogicko-psychologická služba je všetkým aktérom v škole neustále v dispozícii počas celého školského dňa a reaguje na aktuálne potreby. Okrem toho, tímovo pristupuje k riešeniu problémov. Prostredníctvom zdieľania názorov odborných zamestnancov tejto služby, vznikne objektívnejší obraz a lepšie sa riešia každodenné problémy. Odborní zamestnanci tejto služby poskytujú komplexné poradenstvo a podporu žiakom, rodičom, učiteľom a vedeniu školy. Okrem toho, pedagogicko-psychologická služba každodenne reflektuje a aktívne vstupuje do celkovej realizácie práce školy. Podporuje riaditeľa vo vedení a riadení školy. Je nositeľom inovácií v škole. Prispieva k zlepšeniu práce školy a fungovania všetkých účastníkov výchovno-vzdelávacieho procesu. Je to služba, ktorá je podľa výpovedí respondentov výborne navrhnutá a nevyhnutne potrebná v každej škole.

Za negatívne stránky uvedenej služby respondenti (n) označovali najmä „*preťaženosť prácou*“, „*nedostatok času*“, a „*administratívnu záťaž*“. Táto služba je podľa výpovedí respondentov (n) neustále a neprímerane zaťažovaná pracovnými úlohami, ktoré nie sú vždy úzko – odborné.

Na uvedené negatívne stránky súčasnej pedagogicko-psychologickej služby sa vzťahujú návrhy respondentov na jej zlepšenie. Respondenti (n) navrhovali najmä „*viac odborných zamestnancov v rámci pedagogicko-psychologickej služby*“, „*úpravu rozsahu práce odborných zamestnancov*“, „*viac času na odborné zdokonaľovanie*“ a „*zlepšenie finančného ohodnotenia*“.

Podľa respondentov školských psychológov je ponuka poradenských služieb v súčasnosti, vzhľadom na potreby žiakov a rodičov, ako aj ich učiteľov dostávajúca iba čiastočne (n = 15; n = 13). Najmä vzhľadom na narastajúce ťažkosti žiakov a väčší dopyt za poradenstvom, ako je ponuka poradenských služieb.

LITERATÚRA

- GAVORA, P. 2001. *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2001. 237 s. ISBN 80-223-1628-8.
- GAVORA, P. et al. 1998. Fázy výskumného procesu. In *Metodológia vied o výchove: kvantitatívno-scientické a kvalitatívno-humanitné prístupy*. Bratislava: Iris, 1998, s. 67-84. ISBN 80-88778-73-5.
- GAVORA, P. et al. 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online]. [cit. 2018-03-15]. Bratislava: Univerzita Komenského, 2010. ISBN 978-80-223-2951-4. Dostupné na: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk>
- HRČAN, Z. 2018. *Systém školského pedagogicko-psychologického poradenstva v základných školách v Srbskej republike: možnosti aplikácie v Slovenskej republike*: dizertačná práca. Bratislava: Univerzita Komenského, Pedagogická fakulta, 2018. 272 s.
- HURAVIK, Z. 2016. Profil školského pedagóga v Srbskej republike. In *Paedagogica 28*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2016, s. 21-36. ISBN 978-80-223-4274-2.
- JURIĆ, V. 2004. *Metodika rada školskog pedagoga* [Metodika práce školského pedagóga]. Zagreb: Školska knjiga, 2004. 355 s. ISBN 953-0-50373-3.
- KOMPOLT, P. – TIMKOVA, B. 2010. *Pedagogická diagnostika a akčný výskum*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2010. 248 s. ISBN 978-80-223-2787-9.
- KOSTRUB, D. 2016. *Základy kvalitatívnej metodológie: keď interpretované významy znamenajú viac ako vysoké čísla*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2016. 162 s. ISBN 978-80-223-4166-0.
- OBRADOVIĆ, R. – MILOVANOVIĆ, LJ. 2003. *Istorijat rada školskih psihologa u srednjim školama* [História práce školských psychológov v stredných školách]. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju, 2003. 208 s. ISBN 86-83797-09-0.
- OVČAREVA, R. V. 1996. *Psiholog i pedagog u školi; Priručnik za školskog psihologa* [Psychológ a pedagóg v škole; Príručka pre školského psychológa]. Beograd: Učiteljski fakultet – Centar za stručno usavršavanje, 1996. 243 s.
- Pravilnik o programu svih oblika rada stručnih saradnika br: 5/2012* [Pravidla o programe všetkých druhov práce odborných zamestnancov]. [online]. [cit. 2018-04-20]. Dostupné na: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Правилник-о-програму-свих-облика-рада-стручних-сарадника.pdf>
- RESMAN M. 2000. *Savjetodavni rad u vrtiću i školi* [Poradenská práca v materskej, základnej a strednej škole]. Zagreb: Hrvatsko pedagoško-književni zbor, 2000. 235 s. ISBN 953-6134-33-0.
- SAPUNDŽIĆ, LJ. 2012. *Iz prakse školskog pedagoga* [Z praxe školského pedagóga]. Beograd: Pedagoško društvo Srbije, 2012. 207 s.
- STOJANOVIĆ, M. 2003. *Pedeset godina društva psihologa Srbije 1953-2003* [Päťdesiat rokov Združenia psychológov Srbska]. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju Društva psihologa Srbije, 2003. 294 s. ISBN 86-83797-11-2.

-
- TRNAVAC, N. 1993. *Pedagog u školi: prilog metodici rada školskog pedagoga sa programima rada školskih pedagoga u osnovnoj i srednjoj školi* [Pedagóg v škole: metodika práce školského pedagóga s programami práce školských pedagógov na základnej a strednej škole]. Beograd: Učiteljski fakultet, 1993. 228 s.
- Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja br. 72/2009, 52/2011 i 55/2013* [Zákon o základoch systému výchovy a vzdelávania]. [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné na: <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/zakon-o-osnovama-sistema-obrazovanja-i-vaspitanja.pdf>
- ZELINA, M. et al. 1998. Interview v edukačnom výskume. In *Metodológia vied o výchove: kvantitatívno-scientické a kvalitatívno-humanitné prístupy*. Bratislava: Iris, 1998, s. 115-121. ISBN 80-88778-73-5.

SUMMARY

The study deals with the work profile of a school psychologist at a primary school in the Republic of Serbia. It characterizes the conditions and areas of work of school psychologists, as well as the cooperation of school psychologists with school pedagogues. It also presents the valuation of the positive and negative aspects of the current school pedagogical-psychological service in the Republic of Serbia by school psychologists and outlines their proposals for the improvement of the pedagogical-psychological service. The study presents the results of the author's research.

Key words: school psychologist, work profile of a school psychologist, primary school, cooperation of a school psychologist with a school pedagogue, positive and negative aspects of the pedagogical-psychological service.

Mgr. Zuzana Hrcán, PhD.
Katedra pedagogiky a andragogiky
Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
Gondova 2, 811 02 Bratislava 1
zuzana.hrcan@uniba.sk